

KANAVARKKAAT

Pekka
Lempiäinen

Pekka Lempiäinen

Kanavarkaat

SAGA Egmont

Kanavarkaat

Cover image: Shutterstock
Copyright © 1993, 2021 Pekka Lempiäinen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726870411

1st ebook edition
Format: EPUB 2.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com
Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

1.

Laiha jänis loikkii loivaa rinnettä ylös. Ei ole enää potkussa pontta, ei loikassa pituutta. Uupunut tuo jo on. Harvassa kasvava mäntymetsä antaa sille niukasti näkösuojaa. Toisinaan se katoaa hetkeksi pienen, lumisen kuusen taakse.

Varhain aamulla jänis oli saanut koirat kannoilleen. Nyt se on juossut jo useita tunteja. Takaa-ajo oli alkanut ryteikköisestä kuusimetsästä, missä jänis oli aamulla torkkunut Ajo oli jatkunut yli peltojen ja niittyjen. Järven se oli ylittänyt kapeimmasta kohdasta jäätä pitkin. Se oli kiipeillyt kallioilla ja hiekkakuopassa. Se oli monasti yrittänyt eksyttää takaa-ajajat ottamalla kesken juoksun loikan sivulle. Tuo ei ollut kertaakaan onnistunut. Se on neuvoton. Se ei tiedä, että sitä ajaa takaa ihmisen aivot.

Ajo jatkuu.

Nyt jänis taas lisää vauhtia. Parilla loikalla se saa menoonsa puhtia, mutta siinä samassa se taas unohtaa kiireen ja takaa-ajajat ja vauhti hiipuu. Aurinkoisilla kohdilla tassu uppoaa syväälle keväthankeen, vaikka yöllä on ollut rutkasti pakkasta. Lumenpinta on niillä kohdin röpelöinen.

Jänis tulee hakkuualueen laitaan ja seisahtuu siihen hetkeksi levähtämään. Se kuuntelee merkkejä takaa-ajajista. Isot korvat kääntyvät puolelta toiselle, sieraimet värisevät. Nälkäkin sillä on. Sitä paleltaa ja väsyttää, mutta matkaan sen on taas jouduttava. Luontoäiti katselee sitä jäisin, armottomin silmin.

Jänis ylittää hakkuualueen ja juoksee tiheäkasvuiseen kuusimetsään. Suurien kuusien naavaiset oksat ulottuvat maahan. Sieltä pilkistää sammaltupsuja, puolukan- ja mustikanvarpuja. Miljoonat varisseet havunneulaset ovat lianneet lumen.

Pian jänis saapuu pienen pellon laidalle ja se seisahtuu taas. Se nököttää takajalkojen varassa, korvat kääntyvät kuuntelemaan edestä tulevia ääniä. Jänis tuntee paikan entuudestaan. Se on joskus löytänyt pellolta kaalinpäitä ja lanttuja syötäväksi ja suuri osa peltoa kasvaa haapapuuta, minkä kuorta se mieluusti kaluaa. Kasa haavanlatvuksia ja oksia on nytkin kasattu aukealle. Mitä varten? Ketä varten? Sitä se ei osaa aavistaa.

Pellolla nököttää lintallaan pieni, harmaa mökki. Jänis tietää että mökissä asuu ihmisasukas. Se on kerran joutunut tämän kanssa silmätysten ja oli silloin pelästynyt pahanpäiväisesti.

Varovaisena jänis lähtee kohti pellolle kasattujahaapapuita. Se ei aivan ennätä perille, kun mökin ikkuna- aukosta leimahtaa suuliekki, kajahtaa laukaus. Luoti tunkeutuu jäniksen päähän ja repii ulos tullessa kaulan riekaleiksi. Jänis retkahtaa kuolleena hangelle. Sen jäniteikkäät takajalat ottavat vielä pari turhaa askelta, jotka eivät sitä enää minnekään kuljeta. Veri tursuaa repaleisesta kaulasta lumeen.

Mökin ikkuna suljetaan. Kohta hontelo mies ilmestyy oviaukkoon, vilkuilee siinä hetken ympärilleen ja kahlaa sitten kaatuneen jäniksen luo. Laihanlainen mies tuo on, eikä kovin pitkäkään. Vaatteet roikkuvat päällä kuin henkarissa, sätkä käryää suupielessä. Hiuksia ei liene kammattu viikkoon. Mies nostaa jäniksen takajaloista ilmaan ja hamuaa toiseen käteensä puukon. Puukonterä tekee pari turhaa liikettä jäniksen kaulan tietämällä, kunnes silmä havaitsee teon tarpeettomuuden. Jäniksellä

ei enää ole kaulaa minkä auki viiltäisi. Luoti on sen pirstonut. Veri on jo valunut hangelle.

Vielä mies vilkaisee ympärilleen, palaa sitten omia jälkiä mökkiinsä.

Luonnonrauha näyttää taas palanneen. Talitintit lentävät pihapiiriin ja lintulaudalle. Närhi laskeutuu pellolle nokkimaan veristä lunta. Se räkäisee rumasti ja toinen närhi vastaa jostain kauempaa.

Pellonlaidalle ilmestyy vaalea, sekarotuinen ajokoira. Närhi nousee siivilleen, lentää ensin mökin katolle ja jatkaa heti metsään. Koira seuraa jäniksenjälkiä ja jolkuttaa pellolle kuono lumea auraten. Toinen, nuorempi koira seuraa sitä. Nuorta koira ei jätet jäljet suuremmin kiinnosta. Usein se lopettaa lumihangen haistelun ja yrittää loikata kiinni lähelle uskaltautuneen talitintin. Kun se ei siinä onnistu, se juoksee taas vanhemman koiran perään ja jatkaa vastenmielistä virkaansa.

Koirat tulevat paikalle mihin jänis on kuollut. Vanhempi koira kiertää ympäriinsä, mutta ei löydä lisää jälkiä. Se on ymmällään. Onhan se kuullut laukauksen ja haistaa nyt jäniksen kuolleeksi, mutta ei löydä ruumista eikä tunne paikalla isäntänsä hajua.

Nuorempi koira sen kuin sotkee jälkiä. Vanhempi murahtaa ja lopuksi haukahtaa. Nuorempi pinkaisee pellolle juoksemaan.

Vanhempi koira istahtaa lumeen, pyyhkäisee toisella tassulla lumet pois kuonostaan ja rypistää viisaana otsaansa. Se mietiskelee. Sitten se haukahtaa pari kertaa ja ulvoo hetken. Se katsoo paheksuvasti nuorempaa koira joka vielä juoksentelee pellolla talitinttien perässä: pahaisen penikan on isäntä sille kaveriksi ajoon antanut.

Pellonlaitaan kömpii nyt metsästäjä. Tämä on jo väsynyt ja likainen. Havunneulasia jarisujaroikkuu vaatteissa. Metsästäjä askeltaa vanhemman koiran luo.

Hän katselee jälkiä ja arvaa mitä on tapahtunut. Äijä katsoo vihaisesti mökkiä ja näyttää hetken kuin hän aikoi hakea ajamansa jäniksen takaisin. Sitten hän kumartuu taputtamaan vanhempaa koiraä päälle.

- Minne olet pennun jättänyt, hän kysyy koiraltaan. Pentu on ollut tunkiolla ja juoksee nyt isäntänsä luo jäätynyt perunankuori hampaissaan. Metsästäjä katselee sitä paheksuvasti.

- Ei taida sinua ajo paljoa kiinnostaa, hän sanoo pennulle. - Turhanaikainen piski taidat olla.

Vanhempi koira katselee hienotunteisesti muualle. Nuorempi heiluttaa häntäänsä aivan kuin olisi kehuja saanut, pyrähtää taas juoksuun.

Metsästäjä katsahtaa vielä vihaisesti mökkiä, kääntää sille sitten selkensä ja kömpii metsään koirat kintereillään.

Mökissä mies huokaisee helpotuksesta. Hän seuraa tarkkana metsästäjän poistumista. Nyt tätä ei enää näy. Hän jää vielä kuuntelemaan. Hetken kuluttua metsästä kuuluu laukaus. Nuorempi koira saa siellä luodin kalloonsa. Vanhempi koira ulvoo hetken surumielisesti.

2.

Kumman autiona nyhjöttää entinen torpparitila loivan, metsäisen rinteän kupeessa. Peltö kasvaa lehtipuuta. Navetta on aivan autio. Illalla olivat metsän eläimet nähneet mökin asukkaan kuseskelevan portailla, mutta sitten näytti elämä mökissä taas kuolleen. Yhdestäkään ikkunasta ei illalla ollut pilkahtanut valoa. Savupiippu ei ollut tuprutanut savua.

Aamullakaan ei tapahtunut mitään. Ei kuulunut astioiden kilinää, ei lasten porua. Kukaan ei kiroillut mökissä, ei edes yskinyt. Oli kuin mökin ihmisasukas olisi nukkunut vielä talviunta.

Mutta puolenpäivän aikaan mökki herää viimein vaisuun, vaatimattomaan eloon. Verho liikahtaa ikkunassa ja silmä tutkii hetken lämpömittaria. Kohta sininen savu nousee piipusta ja leviää metsään. Talitintit köhivät ja pyrähtävät savun tieltä pois. Tunkiolla harakka jatkaa tonkimistaan. Ihmisasukas ilmestyy portaille ja kipaisee siitä puolijuoksua polkua puuceehen. Pian hän tulee housujaan napittaen takaisin ja kiirehtii sisälle lämpimään.

Mökistä kuuluu vielä vähän astioiden kilinää ja mutinaa, sillä mies puhuu paljon itsekseen, kiroilee ja meuhkaa joskus hyvinkin kuuluvasti. Nyt äänet kuitenkin ovat vaisuja.

Iltapäivällä ihmisasukas lähtee mökistään. Ulko-ovi jää repsottamaan selälleen. Yllään miehellä on ruskea toppatakki, farmarit ja kumisaappaat. Pipo on vedetty

korville. Käsineitä hänellä ei ole. Sormet pysyvät lämpiminä housujen taskuissa.

Hän lähtee seuraamaan kylälle vievää polkua. Jalka lipsahtaa tavantakaa jäisellä polulla ja hän on usein vähällä kaatua, tuiskahtaakin kerran polvilleen. Käsiään hän ei silti ota pois taskuista. Maantiellä kulku sujuu jo paremmin. Matkaa kylälle kertyy parisen kilometriä, josta noin puolet on tietöntä taivalta.

Kylällä mies menee ensin postiin ja nostaa tililtään vähän rahaa. Paljoa rahaa ei tilillä olekaan. Sitten hän suuntaa kauppaan. Hän ostaa silavaa. Hän aikoo käyttää sitä jänispaistiin. Hän ostaa myös jauhoja ja hiivaa, sekä tarjouksena olevia sardiinirasioita. Erästä korista hän löytää muutaman päivän vanhoja leipiä, joita nyt myydään puoleen hintaan. Hän ostaa niitä muutamia. Hedelmistä ja vihanneksista hän ei piittaa. Vielä hän ostaa sätkätupakkaa ja paperia. Paljoa rahaa hän ei ostoksiin käytä. Hän pyrkii löytämään halvimmat tavarat.

Nyt mies jo luimistelee ostoksineen sisälle kaljabaariin. Hän ostaa tuopillisen olutta ja maksaa setelirahalla vaikka hänellä kolikoitakin olisi kylliksi. Hän valitsee ikkunapöydän. Ikkunan läpi aurinko jo lämmittää mukavasti, vaikkalasi on likainen ja mainostarroin osin peitetty. Kuolleita kärpäsiä on lasien välissä ja hämähäkinseittiä.

Hänen lisäksi baarissa on vain pari koululaista. Hekin poistuvat kohta.

Olut maistuu hänelle. Tuopin vajetessa kasvot ikään kuin pehmenevät. Pieni hymykin käväisee valaisemassa arkista, sänkistä naamataulua.

Hän on epämääräisen ikäinen mies, lähenee ehkä keski-ikää. Hänen vaatteensa ovat likaiset ja huonosti korjatut. Parsinneula on liikkeissään osunut vain noin suurin piirtein oikeaan kohtaan. Hän tuoksuu metsälle ja

savulle, sillä hänen mökissään hella savuttaa toisinaan myös sisälle. Hän ei ole ruma, ei myöskään komea. Ei hän ole oikein minkään näköinen.

Hän on Kaapo Kievari.

Hän hakee vielä toisen tuopillisen. Heti kun baariin alkaakerääntyä enemmän väkeä, hän kumooa tuopin tyhjäksi ja lähtee kotimatalle. Nyt on jo hämärää. Kuitenkin jalka pysyy nyt varmemmin polulla, sillä iltapäivän aurinko on pehmittänyt tallatun lumen.

Nyt hän taapertaa jo metsästä pihalle. Hän laskee ostokassin polulle, kusaisee polunsivuun ja katselee pääkallellaan mökkiä. Mökkikin on kallellaan. Se on joskus luistanut kivijalan päältä syrjään, niin että toinen pääty on toista alempana. Alempi pääty homehtuu helposti. Samalla mökki on vääntynyt kieroksi. Seinälaudat ovat irtoilleet naulauksesta, toiset ylhäältä, toiset alhaalta. Lautojen alta paljastuu kuitenkin vankkaa hirsiseinää. Savupiippu on murtunut ja lohkeillut, mutta toimii vielä mitenkuten. Pari ikkunaruutua on korvattu kovalevyn paloilla. Ulko-ovi repsottaa aina auki. Ylimmäinen sarana on ruostunut ja murtunut poikki. Maalia mökissä ei juuri enää ole. Joskus mökki on ollut punainen, nyt lähinnä harmaa.

Pitkulaismainen navettarakennus on sekin ajanhampaan runtelema, mutta kutakuinkin suorassa. Sen katto on notkolla ja odottaa talvelta vain armoniskuaromahtakseen. Joskus navetassa on oleskellut lehmiä, mutta siitä on vierähtänyt jo pari vuosikymmentä. Navetan jatkeena on heinälato sekä puuliiteri. Rykelmään on puucee rakennettu niin, että sen yksi seinä on osa navetan takaseinää.

Mökin edustalla on sähkötolppa, toinen metsänlaidassa. Pihalla nököttävä tolppa on pahasti

kallellaan. Hän on joskus yrittänyt tukea sitä kivillä ja aikoo jälleen kesällä kasvattaa kivikasaa tolpanjuurelle.

Kaapo vie ostokset sisälle ja ryhtyy heti kokkaamaan. Jänis on ollut riippumassa kolme päivää ja se on Kaapon mielestä riittävä aika, sillä hänellä on nälkä. Hän nylkee eläimen, poistaa sisälmykset ja huuhtoo sen. Sitten hän irrottaa etu- ja takakäpälät, paloittelee vielä selän kahteen osaan. Näistä hän sitaisee jonkinlaisia nyyttejä, asettaa silavaviipaleita lihapalojen väliin. Hän ruskistaa palat padassa, lisää sitten suolaa. Lopuksi hän lisää pataan kiehuvaa vettä ja katajanmarjoja mausteeksi, jättää sitten lihan kannen alle kypsymään. Toisinaan hän käy voitelemassa lihaa liemellä.

Häntä harmittaa kun ei tullut ostaneeksi kaupasta kaljaa, sillä odottaessa aika käy pitkäksi.

Mökki on sisältä yhtä kurjan näköinen kuin ulkoapäin katsellessa saattoi aavistaa. Se käsittää kolme huonetta ja eteisen. Keittiö on huoneista pienin ja sitä ajanhammas on pahiten raadellut. Kesäisin keittiö on usein homeinen, talvisin kylmä. Lattialaudat ovat osaksi irronneet ja niiden raoista saattaa käden työntää maahan asti. Talvisin väliovi on useimmiten kiinni ja keittiö toimii varastona, kellarina.

Nyt väliovi on auki, hella hönkää lämpöä ja jänis porisee padassa. Kaapo istuu jakkaralla, tukee kyynärpäitä pöytään. Pöytä on tungettu nurkkaan. Muutoin se ei pysyisi pystyssä.

Keskellä rakennusta on huone missä Kaapo tavallisesti oleskelee. Huoneen niukka kalustus on peräisin vuosikymmenten takaa. Siellä on myös pieni sähköliesi sekä televisio.

Kolmas huone on ollut tyhjillään jo iät ja ajat. Siellä on vain kasa olkipatjoja satunnaista vierasta varten.

Voi hyvin sanoa, että asunto on kurja ja että monet metsän eläimetkin asustavat paremmin, mutta mikä jos Kaapo tuolla viihtyy.

Myöhään illalla Kaapo syö osan jäniksestä. Lopusta hän aikoo tehdä seuraavana päivänä kastikkeen. Hän kaluaa luita, kastelee leivänpaloja liemeen, mussuttaa ja tuhisee, hörppää päälle mustikkamehua. Luut hän nakkaa huoletta hellan tulipesään. Ne sihisevät hiilloksella, kuivuvat. Ehkä ne syttyvät liekkeihin, kun hellaan pannaan valkea.